

CONSEIL DE L'EUROPE **AVRUPA KONSEYİ**
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
Mustafa GÜÇLÜ ve diğerleri -TÜRKİYE DAVASI
(Başvuru no: 42670/98) KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

Davanın nedeni, Türk vatandaşı olan Mustafa Güçlü , Firdevs Helvaci ve Ayşe Yazıcı'nın, "başvuranlar", 9 Temmuz 1998 tarihinde, insan Haklarını ve Temel Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin "Sözleşme" eski 25.maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na "Komisyon", 1 No'lu Ek Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla yaptıkları başvurudur (başvuru no: 42670/98).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi "AİHM" önünde, başvuranlar Ankara Barosu'nda Av. Mahmut Özbay tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

1. DAVANIN ÖZEL KOŞULLARI

Türk vatandaşı olan başvuranlar, Çorum'da ikamet etmektedirler.

1991 yılında, Çorum Osmancık Belediyesi başvuranlara ait arsalarını istimlak etmiştir.

Bilirkişiler tarafından belirlenen istimlak bedelleri istimlak tarihinde başvuranlara ödenmiştir.

Aynı yıl, başvuranlar, arsaların istimlak bedellerini yetersiz buldukları gerekçesiyle Osmancık Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurmuşlardır.

13 Aralık 1994 tarihinde, adı geçen mahkeme başvuranlara ek bedel olarak toplam 1.577.142.000 Türk Lirası ödenmesine ve kamulaştırma tarihinden itibaren, geçen süre için yıllık %30 gecikme faizi uygulanmasına hükmetmiştir.

Yargıtay, ilk dereceli mahkemesinin 13 Aralık 1994 tarihli kararını 17 Temmuz 1994 tarihinde onamıştır.

Başvuranlara, 28 Ocak 1998 tarihinde son olarak yatırılan miktar ile birlikte toplam 3.518.761.000 TL ek bedel ödenmiştir.

HUKUKA DAİR

I. AİHS'NİN EK 1 NOLU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, Türkiye'deki enflasyon oranının göre temerrüt miktarının yetersiz olmasından ve ek bedellerin ödemesinde meydana gelen gecikmelerden dolayı kamulaştırma dairesinin mülkiyet haklarına saygı gösterilmediğini iddia etmektedirler. Bu konuda, aşağıda belirtilen AİHS'ne Ek 1 Nolu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, AİHS'nin 35 maddesi uyarınca başvuranların Borçlar Kanunun 105. maddesine başvurmadıkları gerekçesiyle iç hukuk yollarını tüketmediklerini iddia etmiştir.

Başvuranlar, Hükümet'in iddialara itiraz ederek söz konusu iç hukuk yolun yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

AİHM, Aka-Türkiye kararında Hükümet'in ileri sürmüştüğü benzer ön itirazın daha önce reddettiğini hatırlatmıştır (Bkz, 23 Eylül 1998 tarihli karara, §§34-37).

Hükümetin bu sonucu değiştirecek her hangi bir sav sürmemesi gözönüne alındığında, AİHM, daha evvel ulaştığı neticeden farklı düşünmediğini ve söz konusu itirazın reddedilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Mahkeme elindeki mevcut unsurlar ve içtihatlardan doğan ilkeler ışığında (Bkz, 9 Temmuz 1997 tarihli Akkuş-Türkiye kararı), AİHM, söz konusu şikayetin esas bakımından incelenmesi gerektiğine itibar etmiş ve başvuruyu kabul edilemez bulmak için bir gerekçe bulunmadığını belirtmiştir.

B. Esasa ilişkin

Başvuranlar, Yargıtay kararından takriben otuz ay sonra yıllık %30 geç ikine faizi ile ek bedellerin ödendiğini belirtmişlerdir. Başvuranlar, o tarihte paranın değer kaybetmesinden dolayı zarara uğradıklarını ileri sürmüşler ve Türk hukukunda Devletin borçlarının ödemesini sağlayan hükümleri içermediğini ifade etmişlerdir.

Hükümet, AİHM'nin emsal davasına işaret ederek Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin istimlakle ilgili tüm davalarda azami tazminatın ödenmesini gerektirmediğini ifade etmiştir. Hükümet, genel menfaatlerin talebiyle, şahısların temel haklarının korunması zorunluluğu arasında adil bir dengenin kurulduğunu ifade etmiştir.

Hükümet, yaratıcı ve etkili kamu hizmetinin ayrılmaz bir parçası olan faiz oranlarının konulması ve uygulanmasında büyük kıymet bildirim hadlerine güvenmiştir. Devlete ödenmesi gereken yüksek faiz oranı, kamu hizmetinin bozulmaması ve vekaletin yerine getirilmesi konusunda kanun koyucu tarafından karara bağlanan dolaylı bir vergi oluşturmak için tasarlanmıştır.

AİHM'nin daha önce Akkuş kararında da belirttiği üzere, istimlak tazminatının ödenmesindeki normal olmayan gecikmeler, özellikle belirli ülkelerde paranın değer kaybetmesi göz önünde tutulduğunda, arsası istimlak edilen kişiyi belirsizlik içinde bırakarak büyük oranlarda maddi kayıplara yol açmaktadır (Bkz. yukarıda anılan Akkuş karar, § 29).

Dava kapsamında, AİHM, başvuranlara en sonu 28 Ocak 1998 tarihinde

gerçekleşen toplam on ödemenin yıllık %30 basit faizi ile birlikte ek tazminatların ödendiğini (Yargıtay kararından takriben 30 ay sonra) oysa o dönemde Türkiye'de enflasyonun %90'e ve yıllık ödeme faizlerinin % 84 ulaştığını belirtmektedir.

AİHM, başvuruların arsalarının istimlak edildiği tarihte kendilerine verilecek tutarla ödemenin yapıldığı zamanki tutar arasındaki farkın - ki bu farka tamamen istimlak yetkilileri sebep olmuştur - mülkiyet hakkının korunması ve genel talepler arasında olması gereken adil dengeyi alt üst ederek başvurular açısından, arsanın kaybıyla da ikiye katlanan çeşitli kayıplara neden olduğu kanaatindedir

Sonuç olarak, AIHS'ne Ek 1 Nolu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

AİHS'nin 41. maddesinin içeriği,

"Mahkeme işbu AIHS ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek AİHS Tarafın iç hukuk bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder."

A. Maddi ve manevi tazminat

Başvuranlar, maddi tazminat olarak 353.490 Amerikan Doları talep etmişlerdir. Başvuranlar, talep edilen miktarın asliye hukuk mahkemesinin 1994 yılı ile 1998 yılında verilen miktarların farkına tekabül ettiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, başvurular, manevi tazminat olarak 100.000 Amerikan Doları istemişlerdir.

Hükümet, bu taleplere ilişkin herhangi bir görüş bildirmemiştir.

Elindeki ekonomik veriler ışığında yaptığı hesap sonucunda, AIHM, başvurulara maddi tazminat olarak ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'sine çevrilmek üzere toplam 2.500 Euro vermeyi uygun görmüştür.

Hakkaniyete uygun olarak, Mahkeme her bir başvurana manevi zarar olarak 1,000 Euro verilmesini hükmetmiştir.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuranlar, AİHS'nin organları ve yerel makamlar nezninde yaptıkları masraf ve harcamalar için 40.000 Amerikan Doları talebinde bulunmuşlardır.

Hükümet talep edilen miktar hakkında görüş bildirmemiştir.

içtihatlardan doğan kriterler ışığında, AİHM hakkaniyete uygun olarak başvurana toplam 600 Euro doları ödenmesine karar vermiştir.

BU GEREKÇELERDEN DOLAYI, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabuledilebilir olduğuna;
 2. AİHS'nin Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edildiğine;
 3. (a) AİHS'nin 44§2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren 3 ay içinde, miktara yansıtılabilecek KDV, pul, harç ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'sına çevrilmek üzere aşağıdaki miktarların başvurulara, davalı Devlet tarafından *ödenme sine*,
 - (i) maddi zarar için toplam 2.500 (iki bin beş yüz) Euro;
 - (ii) manevi zarar için her bir başvurana 1,000 (bin) Euro veya toplam 3.000 (üç bin) Euro;
 - (iii) masraf ve harcamalar için 600 (altı yüz) Euro;

(b) Ödemenin öngörülen süre içerisinde yapılmaması durumunda, sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar, Hükümetin, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faizi *uygulamasına*;
 4. Adil tazminata ilişkin diğer taleplerin *reddine* ; karar vermiştir.
- İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77§§ 2 ve 3. maddesine uygun olarak 8 Ocak 2004 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.